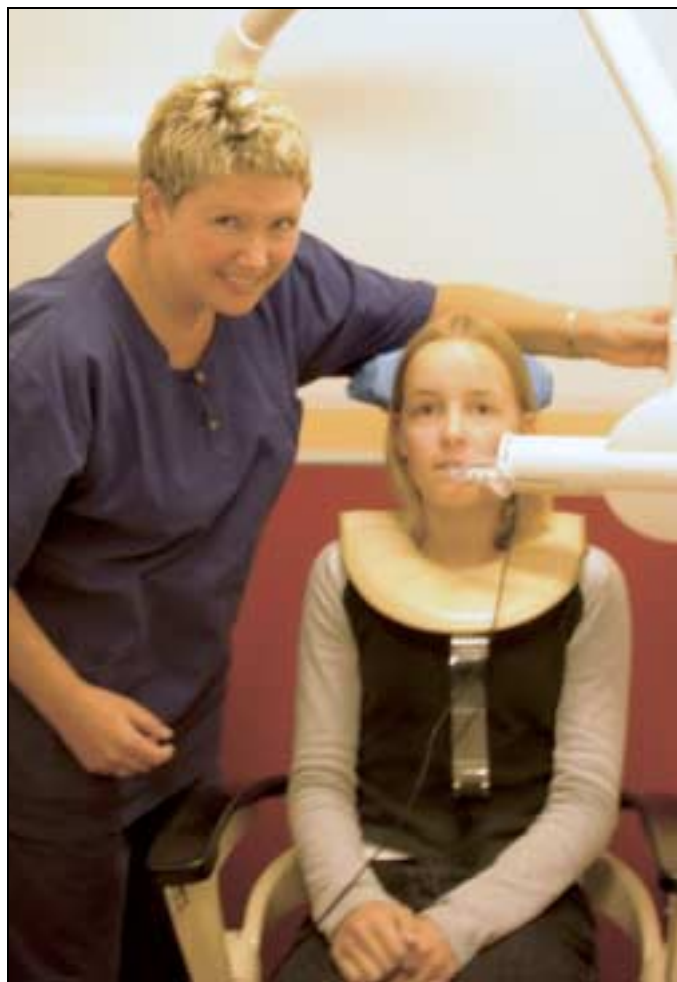

Røntgen på digital motorvei

Digitalt røntgen er ingen nyhet, selv om det fortsatt ligger i fremtiden for mange. Mange klinikker har etter hvert gått over i den digitale hverdag. Men i Hordaland satte de seg ned og lagde en helhetlig it-plan, der de tenkte på alt fra journal og røntgen til e-post og Internett for de ansatte. Det resulterte i et samarbeid med Jacobsen Dental, Sirona og it-avdelingen ved Haukeland sykehus. Overtannlege Arne Åsan i Os er prosjektleder for satsingen i Hordaland, der det nye systemet offisielt ble overrakt tannhelsetjenesten den 7. mars i år.

– Hva er fordelen ved å ha alt på en sentral server?

– Fordelen er at alt er samlet på ett sted, og ikke spredt rundt på 70 klinikker. Da vi satte oss ned i 1998 for å lage vår plan, valgte vi å tenke helhetlig om it-satsingen, med digitalt røntgen, journal, e-post og Internett under ett. Det finnes ikke en klinikk i Den offentlige tannhelsetjeneste her i Hordaland, eller ellers i landet, som har nok datakompetanse til selv å kunne drifte et sânt system som vi har valgt. Den tjenesten må du kjøpe eller få fra andre. Den gangen vi valgte sentral server, var Haukeland også innenfor den fylkeskommunale familien. Slik sett representerer vårt samarbeid et av problemene ved at sykehuset nå er statlig, mens vi fortsatt er i fylkeskommunen. Nå betaler vi nokså dyrt for tjenesten. Men ellers har vi ingen problemer, og vi vurderer ikke å skifte server. På Haukeland har de en it-avdeling med den kompetansen vi trenger, og dessuten er det et sykehus, som dermed også vet hva et røntgenbilde er. Det er en fordel. Vi har også hatt et meget godt og fruktbart samarbeid med Jacobsen Dental og Sirona, som har vært helt avgjørende for at systemet er blitt så godt som det er blitt, forteller Arne Åsan, som legger til at nå lagres all pasientinformasjon i to brann-

Tannhelsesekretær Turid Valvik tar bilde av Cathrine Skeie Hjelle. Det går ikke mer enn fem-seks sekunder fra bildet blir tatt til det er sendt og lagret på serveren på Haukeland, og sendt tilbake og kan sees på skjermen ved Tannklinikken i Os.

og bombesikre rom på Haukeland, og ingenting kommer på avveie eller går tapt ved innbrudd eller brann på klinikkene.

– Er Hordaland den eneste fylkeskommunen som har et slikt system?

– Det er mange fylker som har digitale røntgensystemer i lokale nettverk og atter mange som bare har det gamle systemet. Digitalt røntgen på sentral server er vi meg bekjent foreløpig alene om, men så vidt jeg vet er Vest-Agder i ferd med å realisere tilsvarende planer.

– Er alle klinikkene i Hordaland med i dette systemet?

– Per i dag er det 13 av totalt 70 klinikker som har hele journal- og røntgensystemet sitt knyttet opp mot den sentrale serveren på Haukeland sykehus. Videre er det 44 klinikker som bare bruker det sentrale journalsystemet, og som vil bygge systemet ut med digitalt røntgen etter hvert. Sakte men sikkert kommer alle eller de fleste med i dette systemet. Men det kommer til å ta litt tid.

– Her på Os var vi testklinikk og vi ble knyttet opp i februar 2001. Det var i forbindelse med anbudsrunden der vi skulle velge et av tre systemer som vi testet ut. Endelig valg skjedde våren

2001 og kontrakten med Jacobsen Dental ble undertegnet i mai-juni 2001.

– Hva er erfaringene med det nye systemet. Er hverdagen blitt bedre eller lettere?

– Jeg vil definitivt si at erfaringene er gode. Særlig tannhelsesekretærene og tannpleierne har fått en lettere arbeidsdag etter at vi innførte digitalt røntgen mot serveren på Haukeland. Nå trenger de verken å fremkalle bildene eller å lime på plass og arkivere. Miljømessig er det en fin gevinst i dette også, i og med at vi slipper kjemikalier og at røntgenstrålingen er betydelig redusert. Dette er generelle trekk ved digitalt fremfor tradisjonelt røntgen.

– Er systemet helt stabilt, eller hender det at dere må ty til gamlemåten?

– Stabiliteten er meget god. Det går fem-seks sekunder fra vi tar bildet til vi får det tilbake på skjermen. Vi har av kvalitets- og bekvemmelighetshensyn valgt å ha stor kapasitet på nettverket, med minimum to megabits linjer. Det går an å bruke isdn-linjer også, men da går det mye langsommere og bildene kommer opp et felt av gangen og litt hakkete. Men her går det fort, og bildet kommer opp fullstendig og helt. Dette får vi fordi vi har valgt god kvalitet. Her på Os har vi en kapasitet på 100 megabits. Det som naturligvis kan skje, og som vi er sårbare i forhold til, er strømbryt. Da finner vi frem fiksering og fremkaller, men det er veldig sjelden vi trenger det. Den første tiden hadde vi alt stående fremme, men nå har vi gjemt det vekk. Det er lenge siden vi har tatt bilder på gamlemåten nå.

I Os er det dataskjerner ved hver behandlingsstol, mens alle data er lagret sentralt på Haukeland. Overannlege Arne Åsan er prosjektleder for it-satsingen til Den offentlige tannhelseteneste i Hordaland, der moderne dataløsninger brukes bevisst som rekrutteringsmiddel overfor nyutdannet tannhelsepersonell. Åsan er også imponert over hvor greit mange eldre ansatte har mestret overgangen til ny teknologi.

– Hva kan du ellers si om overgangen til digitalt røntgen?

– Jeg vil si at det ligger en utfordring for tannleger og tannpleiere som skal diagnostisere etter bildene. Å se røntgenbilder på skjerm er en ny måte å lese bilder på, som man må bruke litt tid på

å vende seg til. Samtidig ligger det i digitalt røntgen større muligheter til å manipulere bildene, legge inn kontraster og filtre, endre svertingsgrad, endre størrelsen på bildene og slike ting. Mulighetene er mye større og helt annerledes enn tidligere.

– Føler dere at dere tar flere røntgenbilder enn før, nå som alt er blitt lettere?

– Jeg tror ikke det. Det er ikke mitt inntrykk her, men hva som skjer på alle de andre klinikkene har jeg ikke helt oversikt over.

– Merker du større interesse for denne klinikken som arbeidsplass etter at dere fikk det nye systemet og utstyret?

– Ja, vi merker det på alle personalgruppene at de er mer interessert i å få jobb på klinikker som er i dette nettverket fremfor andre. Det jeg synes er litt trist å merke, er at studenter på utplassering, i hvert fall fra fakultetet i Bergen, ikke har noen erfaring med denne typen moderne utstyr. De har bare så vidt hørt om digitalt røntgen. Jeg synes utdanningsinstitusjonene burde være mer oppdatert enn som så. Studentene bør møte en virkelighet ved utdanningsstedet som stemmer mest mulig overens med verden utenfor. Her føler jeg at fagmiljøene i større grad skulle vært i takt med oss, avslutter Arne Åsan i Os.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi

KVALITET FOR HVER KRONE

"Arbeidene er bedre enn gjennomsnittet, og prisene upåklagelige. Dette sammen med god leveringsdyktighet og personlig service, gjør produktene pålitelige for både pasient og tannlege. Jeg deler gjerne disse erfaringene med mine kollegaer."

Børre Carl Henrik Gulliksen

